

Садржај:

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ.....	2
2. ИЗВОРИ И ПОЛАЗИШТА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА УСТАНОВЕ.....	5
2.1. Начела васпитно-образовног рада.....	5
2.2. Оријентација на сарадњу са окружењем.....	6
3. ЛИЧНА КАРТА УСТАНОВЕ.....	7
3.1. Објекти за припрему хране и исхрана.....	7
3.2. Објекти за одмор и рекреацију деце.....	8
3.3. Опремљеност средствима за рад.....	8
4. УСЛОВИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ДЕЛАТНОСТИ.....	9
4.1. Материјални услови за остваривање делатности.....	9
4.2. Организација рада и кадрови.....	10
4.2.1. Квалификациона структура и структура 40 – часовне радне недеље.....	10
4.2.2. Кадрови.....	13
5. УПИС ДЕЦЕ.....	15
6. ОБЛИЦИ РАДА.....	16
7. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА И ОКРУЖЕЊЕ.....	17
8. ПРОГРАМИ.....	19
8.1. Функција програма васпитно-образовног рада.....	19
8.2. Схватања о детету и улога програма.....	19
9. ПОНУДА ПРОГРАМА И УСЛУГА.....	21
9.1. Програм неге и васпитања деце узраста од 6 месеци до 3 године.....	21
9.2. Програм предшколског васпитања и образовања деце узраста од три године до укључивања у програм припреме за школу.....	22
9.3. Припремни предшколски програм.....	24
9.4. Инклузивни програм.....	26
9.4.1. Начини остваривања индивидуализованог приступа у остваривању васпитно- образовног рада.....	27
9.5. Посебни, специјализовани и други програми и облици рада и услуга.....	28
9.5.1. Посебан програм – ИГРАОНИЦА: „ПУЖИЋ“.....	29
9.5.2. Специјализовани програм – ЧИТАОНИЦА.....	31
9.5.3. Специјализовани курсеви.....	35
9.5.4. Пригодни програми.....	35
9.5.5. Повремени програми.....	36
10. КУЛТУРНЕ И ЈАВНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ.....	38
11. СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ.....	39
12. САРАДЊА СА ПОРОДИЦОМ.....	40
13. САРАДЊА СА ШКОЛАМА.....	41
14. САРАДЊА СА ДРУШТВЕНОМ СРЕДИНОМ И ЛОКАЛНОМ ЗАЈЕДНИЦОМ.....	42
15. ЗАШТИТА ДЕЦЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА.....	43
16. ПРОТОКОЛ О БЕЗБЕДНОСТИ ДЕЦЕ И ЗАПОСЛЕНИХ У УСТАНОВИ.....	44
17. ПРЕВЕНТИВНО-ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА И ИСХРАНА ДЕЦЕ.....	45
18. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА КВАЛИТЕТА РАДА ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ.....	47
19. ФИНАНСИРАЊЕ ДЕЛАТНОСТИ.....	49
20. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ.....	50

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Основна полазишта за израду предшколског програма Предшколске Установе „Нада Наумовић“ су:

- Закон о основама система образовања и васпитања (Сл.гласник РС 72/09, 52/11 и 55/13);
- Закон о предшколском васпитању и образовању (Сл. Гласник РС 18/10);
- Опште основе предшколског програма (Сл. гласник РС–Просветни гласник 14/06);
- Правилник о програму свих облика рада стручних сарадника (Сл.Гласник РС-Просветни гласник бр.5/2012“)
- Правилник о врстама,начину остваривања и финансирања, посебних, специјализованих програма и других облика рада и услуга које остварује предшколска установа (Сл.Гласник РС бр.26/2013)
- Правилник о сталном стручном усавршавању и стицању звања наставника,васпитача и стручних сарадника (Сл.Гласник РС бр.85/2013)
- Правилник о протоколу поступања у одговору на насиље,злостављање и занемаривање. („Сл.Гласник РС“ бр.30/2012.год.)
- Правилник о вредновању квалитета рада Установа (Сл.Гласник РС бр.09/2012.год.)

Предшколски програм Предшколске Установе „Нада Наумовић“ заснован је на анализи стања, уз поштовање законских докумената.

Циљеви предшколског васпитања и образовања су подршка:

- ✓ целовитом развоју и добробити детета предшколског узраста, пружањем услова и подстицаја да развија своје капацитете, проширује искуства и зграђује сазнања о себи, другим људима и свету,
- ✓ васпитној функцији породице,
- ✓ даљем васпитању и образовању и укључивању у друштвену заједницу,
- ✓ развијању потенцијала детета као претпоставке за даљи развој друштва.

Принципи предшколског васпитања и образовања су:

- **доступност** без дискриминације и издвајања по било ком основу (пол, социјална, културна, етничка, религијска или материјална или здравствена издвајања или по било ком другом основу);
- **демократичност** свој основ налази у уважавању потреба и права породице и деце на мишљење, активно учешће, доношење одлука и одговорности;
- **отвореност** која се огледа у грађењу односа са породицом, другим нивоима образовања и институцијама у локалној зајдници;
- **аутентичност** представља целовитост у приступу детету кроз уважавање развојних специфичности узраста, различитости и посебности, као и неговање игре као аутентичног начина учења и изражавања предшколског детета;

- **развојност** представља развијање облика и програма предшколске делатности у складу са потребама деце и породице и могућностима локалне заједнице.

Предшколски програм као **полазиште** у изради има одредницу да је дете вредност само по себи, да у себи носи развојне потенцијале, да је и само чинилац сопственог развоја, социјализације и васпитања.

Имајући у виду основно полазиште, програм се ослања на дете као физичко, сазнајно, социјално и афективно биће које је активно у процесу васпитања. Процес тако замишљеног васпитања се темељи на: позитивној мотивацији, програму који уважава узрасне и развојне могућности детета и на евалуацији достигнућа.

Помоћ, подршка и усмеравање од стране одраслих (васпитача, родитеља, волонтера, стручних сарадника) односе се у предшколском програму, пре свега, на прилагођавање садржаја дечјим могућностима, охрабривању и вођењу детета у његовим самоактивностима и отклањању препрека и ограничења који стоје на путу сазнања и самоувида.

Предшколски програм суштину предшколског васпитања и образовања дефинише као очување, подстицање и оплемењивање спонтаних стваралачких могућности и својстава предшколског детета, захтевајући обезбеђивање услова за нормалан физички, интелектуални, социјални, емоционални и морални развој.

Функције предшколске установе

Сва деца имају, по конвенцији Уједињених нација, право на васпитање и образовање, здравствену заштиту и социјалну равноправност. Она, пре свега, имају право да расту у атмосфери заштићеној од свакодневних проблема одраслих (супротстављања, сукоби, немаштина, непредвидљивост, итд.), као и право да буду то што јесу и да развију аутентичне особине своје личности.

Друштво је у обавези да предшколском детету обезбеди средину која ће задовољавати дечје потребе и пружити прилику да оствари своја права на: васпитање, образовање, превентивну и здравствену заштиту.

Базичне функције предшколске установе су:

1. **Обезбеђивање сигурне средине** у којој ће дете моћи да унапређује своје физичко и ментално здравље; у којој ће се осећати прихваћено и вољено и у којој ће постојати најбољи услови за његов раст и развој;
2. Будући да савремена породица често има потребу за укључивањем и боравком деце у институцији како би се стварале **разноврсније могућности и контакт са вршњацима**, као и са другачијим васпитним моделима;

3. Родитељи од предшколске установе добијају непосредну помоћ али и прилику да своју родитељску улогу остваре на нов начин, прошире своје компетенције уз размену са другим родитељима и стручним лицима, те се предшколска институција може сматрати **допуном породичног васпитања**;
4. Пружањем помоћи породицама и деци, васпитно-образовна институција унапређује не само сопствене методе рада и облике сарадње са породицом, него **и обогаћује васпитни стил родитеља, размењујући са њима моделе успешнијег васпитног деловања** на децу као и начине заштите, неге и превенције целокупног дечијег развоја.

Укључивање деце на што ранијем узрасту даје могућност стварања прилика за учење и прихватање различитости. Вршњачка подршка доприноси расту и развоју све деце без ралике.

Предшколски програма омогућује укључивање, подршку и праћење деце са потешкоћама, из маргинализованих заједница и даровите деце, као и њихових породица.

Деца се током целокупног предшколског периода припремају за живот. На том путу посебно се издваја припремни предшколски програма који обухвата разноврсне активности које би требале да допринесу развијању знања, вештина и способности – кроз игру.

2. ИЗВОРИ И ПОЛАЗИШТА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА УСТАНОВЕ

Предшколски програм у Предшколској установи „Нада Наумовић“ урађен је на основу:

- извештаја, записника и евиденција стручног усавршавања запослених у вртићима и вишегодишњих искустава у трагању за најприкладнијим моделом програма,
- извештаја истраживања у делу самовредновања рада Установе,
- годишњих извештаја вртића,
- годишњих извештаја сарадника и стручних сарадника и тимова,
- извештаја просветног саветника надлежне школске управе о вредновању кључне области Предшколски програм, Развојни план и Годишњи план.

Анализа досадашњих искустава у примени и реализацији различитих програма и облика рада и пројеката створила је могућност да се приступи изради већег број предлога програма који би требало да одговоре потребама деце и очекивањима родитеља, локалне заједнице .

У изради програма полазиште је дете и породица. Важни критеријуми који директно утичу на квалитет програма су васпитачке компетенције. Поред тога важан је и: простор, опрема, ресурси и окружење.

2.1. Начела васпитно-образовног рада

Начела указују на основна обележја васпитно-образовног рада са предшколском децом и служе као оријентација за припремање, организацију и извођење, као и вредновање рада. У складу са програмским полазиштима, основна начела васпитно-образовног рада су:

- начело оријентације ка општим циљевима,
- начело праћења и подстицања дечјег развоја,
- начело усклађености са узрасним и индивидуалним карактеристикама деце,
- начело животности,
- начело поштовања и култивисања дечје игре,
- начело активирања и постепеног осамостаљивања деце и
- начело социјалне интеграције и континуитета.

2.2. Оријентација на сарадњу са окружењем

Програми предшколске установе се кроз планирање, реализацију у евалуацију остварују уз партнерски однос са родитељима и локалном заједницом. У изради, праћењу и евалуацији предшколског програма Установе и вртића важно је директно учешће родитеља и представника локалне заједнице.

Актери са којима предшколска установа сарађује зависе од ресурса окружења, али поред бавезне сарадње са родитељима важна је и размена са основном школом, центрима локалне заједнице, школама и факултетима које школују базични стручни кадар који ради у предшколским установама, релевантним министарствима, домовима здравља, установама културе, рекреативним центрима, оближњим занатским центрима, осталим друштвеним институцијама које се налазе у окружењу.

Отвореност предшколске институције подразумева стварање могућности за честе и планиране размене искустава предшколске установе са другим актерима у окружењу, које дају могућност заједничког деловања.

3. ЛИЧНА КАРТА УСТАНОВЕ

Предшколска установа „Нада Наумовић“ се налази у улици Саве Ковачевић, 30 у Крагујевцу. Адреса сајта је www.nadanaumovic.rs, а e-mail: nada.naumovic@sbb.rs

Предшколска установа пружа услуге у 9 објеката (јаслице и вртићи) и 27 умрежених простора при основним школама на градској, приградској и сеоској средини у којима се реализује припремни предшколски програм у трајању од 4 сата.

Основни задатак васпитно-образовног рада са децом до три године, базиран је на унапређивању целокупног телесног, интелектуалног и емоционалног развоја деце тог узраста. Ритам живота и рада у свакој јасленој групи прилагођава се узрасту деце, уз поштовање индивидуалних потреба сваког детета посебно.

Полазиште за писање предшколског програма Установе и вртића су Опште основе предшколског програма и Закон о основама система васпитања и образовања. Програм који доминира у васпитно-образовном раду наше Установе, усмерен је ка детету и подржава развој укупне дечије личности, отворени приступ и партнерски однос свих интересних група.

3.1. Објекти за припрему хране и исхрана

Исхрана деце у нашој Установи организована је по препорукама Светске здравствене организације и регулисана је "Правилником и нормативом друштвене исхране деце у Установама за децу" на основу члана 55.став 3 и члан 63 став 3.Закон у друштвеној бризи о деци (Службени гласник РС бр.49/91;29/93;67/93;28/94;50/94;) Исхрана обезбеђује 75% дневног енергетског уноса. Припрема се у једној централној кухињи са 3500 obroка и дистрибуира у 9 радних јединица (табела 1)

Ред. бр.	Назив објекта	Капацитет објекта	Површина објекта	А Д Р Е С А
1.	Бамби	1000	320м ²	Саве Ковачевић 30

Табела 1

Намирнице које се користе у изради јела су строго контролисане од стране ЗЗЗ-Крагујевац и санитарне инспекције. У току је имплементација НАССР-стандарда о безбедности хране и квалитета, у процесу производње и дисрибуције готових јела, што нам закон налаже. Верификација тачности НАССР стандарда се врши сваке године. Од априла месеца у Министарству просвете оформљена је група за израду предлога правилника о ближим условима и начину остваривања исхране, неге и превентивне здравствене заштите, где ће доћи до измена и допуна правилника. То подразумева и измену распореда obroка, новог норматива за бебе од 0 до 6 месеци до годину дана које нису биле обухваћене овим правилником.

РАСПОРЕД ОБРОКА	
Доручак	8:00
Ужина	11:00
Ручак	13:00

3.2. Објекти за одмор и рекреацију деце

Предшколска установа „Нада Наумовић“ нема своје наменске објекте за одмор и рекреацију деце, већ се на основу расписаног тендера и одлуке Савета родитеља Установе, одлучује о месту организације одмора и рекреације деце сваке радне године.

3.3. Опремљеност средствима за рад

А) Дидактички материјал и стручна литература

Основна средства за реализацију васпитно-образовног рада са децом јесу квалитетна дидактичка средства и стручна литература. На нивоу Установе постоји библиотека „Ризница“ (у вртићу „Црвенкапа“), која садржи приближно 1700 наслова. У оквиру сваког вртића постоје мини библиотеке, а у свака радна соба је опремљена дидактичким материјалом, играчкама и књигама у складу са узрастом деце.

Б) Аудио-визуелна средства

Сваки вртић поседује телевизор, ЦД плејер, ДВД, фото апарат, компјутер и штампач. Два вртића имају и апарат за пластифицирање. У вртићима такође постоје и мини линије и видео рекордери. У свим вртићима је постављен видео- надзор. Установа има лап топове, пројекторе и платна, копир апарат, фиксне и мобилне телефоне, телефакс, скенер, 2 бежична микрофона и један микрофон са сталком.

В) Технички апарати

У Установи се налази вешерај (вртић „Лане“) са машинама за прање веша, ваљцима за пеглање, сушилицама. Већина вртића има машине за прање веша, фрижидере, микроталасне пећнице, шпорете, пегле.

Г) Службена возила Установе:

Возило за доставу хране
Возило за потребе сервисирања
Путнички ауто

Важни телефони:

директор 335-074
секретар 331-940
рачуноводство 335-637
пријем деце 335-138

e-mail: nada.naumovic@sbb.rs

интернет страница: www.nadanaumovic.rs

4. УСЛОВИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ДЕЛАТНОСТИ

4.1. Материјални услови за остваривање делатности

а) Објекти за децу

Преглед наменски грађених објеката по врстама, броју, капацитету (број места за рад у једној смени), површини дворишта и адреси (табела 2):

	Назив објекта	Капацитет		Површина објекта	Површина дворишта	А Д Р Е С А
		Број група	Број деце			
1.	Бамби	6	120	1360	3696	Саве Ковачевић 30
2.	Аутић	7	126	1541	9000	Косовска 4
3.	Лане	6	150	903	1050	Црвене заставе бб
4.	Лептирић	7	144	400	651	Карађорђева 22
5.	Наша радост	5	150	635	1620	Милована Гушића 14
6.	Полетарац	18	398	2769	2000	Незнаног јунака бб
7.	Сунце	5	150	450	1050	Црвене заставе бб
8.	Цветић	5	120	500	1485	Цветна бб
9.	Црвенкапа	13	222	1486	3561	Светозара Марковића 116
УКУПНО		73	1505	10544м²	24114м²	

табела 2

б) Преглед других простора за рад са децом (табела 3):

	НАЗИВ ПРОСТОРА	КАПАЦИТЕТ
1.	ОШ“Н.Н.Недељковић“ Вињиште	30
2.	ОШ“С.Младеновић“ Пајазитово	30
3.	ОШ „Драгиша Михајловић“ – Станово	60
4.	ОШ „Драгиша Михајловић“ – Мале Пчелице	60
5.	ОШ“С.Марковић“ Велике Пчелице	30
6.	ОШ „Наталија Нана Недељковић“ – Грошница	30
7.	ОШ „Наталија Нана Недељковић“ - Велико Поље	60
8.	МЗ „Корићани“	30
9.	ОШ „Драгиша Луковић Шпанац“ – Белошевац	60
10.	ОШ „Сретен Младеновић“ - Десиминовац	30
11.	ОШ „Драгиша Луковић Шпанац“ – Баљковац	20
12.	ОШ „Јован Поповић“ – Шумарице	30

13.	ОШ „Јован Поповић“	30
14.	ОШ „21 октобар“	30
15.	ОШ „Сретен Младеновић“ – Горње Јарушице	30
16.	ОШ „Сретен Младеновић“ – Ресник	30
17.	ОШ „Светозар Марковић“ – Горња Сабанта	30
18.	Школа са домом за децу оштећеног слуха	30
19.	ОШ „Срете Младеновић“ – Лужнице	30
20.	ОШ „Радоје Домановић“	30
21.	ОШ „Сретен Младеновић“ – Церовац	30
22.	ОШ „21 октобар“ – Рогојевац	30
23.	ОШ „Светозар Марковић“ – Јовановац	30
24.	ОШ „Срете Младеновић“ – Нови Милановац	30
25.	ОШ „Јован Поповић“ – Драча	30
26.	ОШ „21 октобар“ – Добрача	30
27.	ОШ „Јован Поповић“ – Дивостин	30

Табела 3

4.2. Организација рада и кадрови

4.2.1. Квалификациона структура и структура 40 – часовне радне недеље

Радно време Установе је прилагођено радном времену корисника услуга. Рад се одвија у једној смени свих 12 месеци у години без прекида у било којем вртићу.

Припремни програм се одвија 4 сата дневно.

Број и квалификациона структура запослених радника је усаглашена са нормативима кадрова, Законом о основама система васпитања и образовања и важећим подзаконским актима.

Структура и распоред обавеза у оквиру 40-часовне радне недеље су:

ПОМОЋНИК ДИРЕКТОРА ЗА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИ РАД

Организација и координација рада стручне службе	5 сати
Издавање радних налога у домену струке	10 сати
Праћење реализације програма и планове рада Установе.....	10 сати
Израда програма и планова	10 сати
Стручно усавршавање.....	5 сати

УКУПНО: 40 сати недељно

ПЕДАГОГ

Рад са децом, васпитачима, родитељима, сарадницима.....	30 сати
Планирање и програмирање васпитно-образовног рада.....	2,5 сата
Праћење и вредновање васпитно-образовног рада.....	2 сата
Рад у стручним органима и тимовима.....	2 сата
Сарадња са надлежним установама, организацијама, удружењима и јединицом локалне самоуправе.....	1 сат
Вођење документације, припрема за рад и стручно усавршавање.....	2,5 сата
УКУПНО: 40 сати недељно	

МУЗИЧКИ ПЕДАГОГ

Рад са децом, васпитачима, родитељима, сарадницима.....	30 сати
Планирање и програмирање васпитно-образовног рада.....	2,5 сата
Праћење и вредновање васпитно-образовног рада.....	2 сата
Рад у стручним органима и тимовима.....	2 сата
Сарадња са надлежним установама, организацијама, удружењима и јединицом локалне самоуправе.....	1 сат
Вођење документације, припрема за рад и стручно усавршавање.....	2,5 сата
УКУПНО: 40 сати недељно	

ПСИХОЛОГ

Рад са децом, васпитачима, родитељима, сарадницима.....	30 сати
Планирање и програмирање васпитно-образовног рада.....	2,5 сата
Праћење и вредновање васпитно-образовног рада.....	2 сата
Рад у стручним органима и тимовима.....	2 сата
Сарадња са надлежним установама, организацијама, удружењима и јединицом локалне самоуправе.....	1 сат
Вођење документације, припрема за рад и стручно усавршавање.....	2,5 сата
УКУПНО: 40 сати недељно	

САРАДНИК ЗА СОЦИЈАЛНА ПИТАЊА

Праћење, спровођење социјалног рада са децом и стварање оптималних услова за психолошко физички развој деце	25 сати
Унапређење и учешће у реализацији сарадње са породицом	8 сати
Информисање породице о специфичним потребама деце	2 сата
Рад у стручним органима.....	3 сата
Стручно усавршавање.....	2 сата
УКУПНО: 40 сати недељно	

САРАДНИК ЗА ПРЕДШКОЛСКО

Обилазак васпитних група у ППП.....	30 сати
Координација рада васпитача у ППП и руководиоцима РЈ.....	5 сати
Изказивање потреба за ППП.....	3 сата
Састављање месечних извештаја.....	2 сата
УКУПНО: 40 сати недељно	

САРАДНИК НА ПРЕВЕНТИВИ

Организација и координација послова на превентивној заштити деце и радника	
Установе	23 сата
Општи и инструктивни санитарни надзор објеката и особља Установе	9 сати
Израда извештаја и анализа о здравственој превентиви	5 сати
Стручно усавршавање.....	3 сата
	УКУПНО: 40 сати недељно

НУТРИЦИОНИСТА

Организација и координација рада на припреми и дистрибуцији хране	25 сати
Израда и контрола примене квантитативних и квалитетних норматива за исхрану	8 сати
Вођење документације, састављање анализе, прегледа и извештаја везаних за исхрану	4 сата
Стручно усавршавање.....	3 сата
	УКУПНО: 40 сати недељно

ВАСПИТАЧ У ЦЕЛОДНЕВНОМ БОРАВКУ

непосредан рад са децом.....	30 сати
планирање и програмирање васпитно-образовног рада.....	2 сата
праћење и документовање развоја и напредовања деце.....	1 сат
вођење документације.....	1 сат
сарадња са породицом.....	1 сат
сарадња са локалном заједницом.....	1 сат
стручно усавршавање.....	1 сат
рад у стручним органима и тимовима.....	1 сат
уређење васпитне средине.....	1 сат
културна делатност.....	1 сат
	УКУПНО: 40 сати недељно

ВАСПИТАЧ У ППП

Непосредан рад са децом	20 сати
Планирање и програмирање васпитно образовног рада	4 сата
праћење и документовање развоја и напредовања деце.....	3 сата
вођење документације.....	3 сата
сарадња са породицом.....	2,5 сата
сарадња са локалном заједницом.....	1,5 сата
стручно усавршавање.....	1 сат
рад у стручним органима и тимовима.....	1 сат
уређење васпитне средине.....	2,5 сата
културна делатност.....	1,5 сат
	УКУПНО: 40 сати недељно

САРАДНИК ЗА КУЛТУРУ И ОБРАЗОВАЊЕ

Непосредан рад са децом	25 сати
Организавање културно образовних програма са децом	10 сати

	предшколско								
6.	педагог							1	1
7.	музички педагог							1	1
9.	психолог							1	1
10.	сар. за соц. питања							1	1
11.	сарадник на превентиви						1		1
12.	сарадник за културу						1		1
13.	нутрициониста						1		1
15.	васпитач						163	1	164
16.	мед. сестра				54				54
17.	пед. асистент				1				1
19.	тех. служба и безбедност	5	1	3	1				10
20.	кухињ. радници	5		4			1		10
21.	одржавање хигијене	46							46
22.	сервирање хране	24							24
23.	администрација		1		9		3		13
укупно:		80	2	7	65	1	172	8	333

Табела 4

5. УПИС ДЕЦЕ

Упис деце обавља се путем конкурса током априла-маја месеца за наредну годину и током године у вртићима са слободним капацитетима у складу са Правилником о начину, критеријумима и поступку пријема деце у Установу.

Цена смештаја утврђује се од стране оснивача-града Крагујевца.

Права и обавезе корисника и установе регулисана су уговором који се склапа приликом уписа детета у вртић.

контакт: 335-138

Радно време Установе је сваког радног дана од 5:00 до 20:00

Предшколска установа не ради за време државних празника и викендом.

6. ОБЛИЦИ РАДА

Предшколска установа обезбеђује, кроз свој рад, остваривање следећих функција: васпитно-образовни рад, негу, превентивно-здравствену заштиту, исхрану и социјалну функцију. Ове функције остварују се кроз следеће облике рада са децом:

- Целодневни – за децу: основе програма са децом неге и васпитања деце од 6 месеци до 3 године , основе програма предшколског васпитања и образовања са децом од од 3 до поласка у школу , где је укључен и припремним предшколски програм (од 5,5 до поласка у школу);
- Четворочасовни – у припремним предшколским групама (од 5,5 до поласка у школу)

Преглед свих облика рада

Редни бр.	НАЗИВ ВРТИЋА	ОБЛИЦИ РАДА				
		ЦЕЛОДНЕВНИ			ЧЕТВОРОЧАСОВНИ ППП	
		ЈАСЛЕ	ВРТИЋ	ППП	У СЕДИШТУ	ВАН СЕДИШТА
1.	БАМБИ		✓	✓	✓	✓
5.	ЛАНЕ	✓	✓	✓		✓
6.	ЛЕПТИРИЋ		✓	✓		✓
7.	НАША РАДОСТ	✓	✓	✓		✓
9.	ПОЛЕТАРАЦ	✓	✓	✓	✓	
10.	СУНЦЕ	✓	✓	✓		
11.	ЦВЕТИЋ	✓	✓	✓		✓
13.	ЦРВЕНКАПА	✓	✓	✓		✓
14.	АУТИЋ		✓	✓		

Табела 5

7. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА И ОКРУЖЕЊЕ

Предшколска установа је почела са радом 1948. године са неколико група деце. Од тада до данас, израсла је у васпитно-образовну установу која под својим окриљем има 9 објеката у различитим деловима Града.

Од свог настанка је тежила усавршавању васпитно-образовног рада; пратећи нове методичке, педагошке и друштвене тенденције, данас је модерна установа која, у складу са развојним потребама и могућностима деце, интересима родитеља и друштва као целине, доприноси остваривању општег и јединственог образовања и васпитања.

Установа носи име народног хероја Наде Наумовић.

Вртић „Бамби“ налази се у центру града. У вртићу бораве деца од 3-7 година. У близини вртића је ОШ „Светозар Марковић“, Градска библиотека, Дечије позориште, Спортска хала „Језеро“, ТЦ „Рода“, Скупштина Града.

Локација вртића дозвољава коришћење простора за боравак деце и дружење на језеру „Бубањ“. Окружење повољно учествује на креирање предшколског програма вртића кроз отворену сарадњу у виду посета представама, дружењем деце у школи као и изложбе дечијих радова у фоајеу градске библиотеке, уз могућност гостовања песника. У оквиру вртића „Бамби“ постоји фискултурна сала, која даје могућност за реализацију додатних програма и активности (рођендани, спортско-рекреативне активности, ликовне радионице, изложбе, отворена врата вртића, трибине са родитељима, организовање семинара...). Контакт телефон: (034)335-058, e-mail: obdaniste.bambi@eunet.rs

Вртић „Лептирић“ налази се у центру града. Није наменски изграђен, већ је простор вртића адаптиран. У близини вртића се налази Велики парк, ПМФ, акваријум, Дечија библиотека. Васпитачи остварују квалитетну сарадњу са ОШ „Радоје Домановић“, Музичком школом, ОШ „21.Октобар“.

Контакт телефон: 334-039, e-mail: obdaniste.leptiric@eunet.rs

Вртић „Наша радост“ није наменски изграђен, већ је простор адаптиран. Својим изгледом оплеменио је окружење. Двориште је адаптирано изградњом летње учионице. Близина Великог парка деци вртића даје могућност разноврснијег креирања времена пороведеног на отвореном простору.

Остварују добру сарадњу са ОШ „Радоје Домановић“, Музичком школом и другим институцијама у окружењу. Честа су дружења са децом и васпитачима вртића „Лептирић“. Контакт телефон: 334-310, e-mail: obdaniste.nasaradost@eunet.rs

Вртић „Полетарац“ налази се у насељу Аеродром. У окружењу постоје институције које имају значајан утицај на реализацију предшколског програма. Сарадња је заснована на посетама, узајамној помоћи и коришћењу услуга. Остварују сарадњу са ОШ „Мирко Јовановић“ и ОШ „Свети Сава“, Месном заједницом, Домом здравља, спортским клубом „Сушица“ - рекреативне игре, библиотеком. Програмом вртића планирана је реализација програма „Буди прав-бићеш здрав“ и низ спортско-рекреативних акција и активности.

Полетарац је наш највећи вртић.

Контакт телефон: 370-041, e-mail: obdaniste.poletarac@eunet.rs

Вртић „Лане“ налази се у насељу Бубањ. У близини вртића је Градска библиотека, месна заједница Бубањ, Дечије позориште, ОШ „Радоје Домановић“ и ОШ „21.октобар“. Пошто деле исто двориште, програмом вртића је планиран интензивнији тимски рад са вртићем „Сунце“, који има за циљ побољшање комуникације у тиму међу запосленима.

Контакт телефон: 334-368, e-mail: obdaniste.lane@eunet.rs

Вртић „Сунце“ налази се у насељу Бубањ. У близини вртића је Градска библиотека, месна заједница Бубањ, Дечије позориште, ОШ „Радоје Домановић“ и ОШ „21.октобар“. Пошто деле исто двориште, програмом вртића је планиран интензивнији тимски рад са вртићем „Лане“. Један је од најновијих објеката Установе.

Контакт телефон: 372-980, e-mail: obdaniste.sunce@eunet.rs

Вртић „Црвенкапа“ се налази у насељу Бубањ, у непосредној близини Градског зеленила. Захваљујући хуманитарној акцији „Велико срце“, ЕФГ банке и фонда Ане и Владе Дивца у дворишту вртића је обновљено игралиште за децу.

Контакт телефон: 370-149, e-mail: obdaniste.crvenkapa@eunet.rs

Вртић „Цветић“ је почео са радом 01.09.2010. и то је најмлађи вртић наше Установе. Налази се у насељу Денино брдо. Вртић има велико ограђено двориште, опремљено справама које деци, током боравка, пружају могућност за истраживачке и стваралачке игре.

Контакт телефон: 370-041, e-mail: obdaniste.cvetic@eunet.rs

Вртић „Аутић“

Вртић „Аутић“ је почео са радом 8. Октобра 2014. Године. Смештен је у кругу фабрике ФАС-а у улици Косовској бр. 4. Просторије у вртићу распоређене су на три спрата, На другом спрату налази се велики простор предвиђен за окупљање великог броја деце, две радне собе, заједничка просторија и приручна кухиња. На трећем и четвртом спрату смештено је пет група, заједничке просторије и приручне кухиње. У вртићу има седам мешовитих група са којима рад 21 васпитач и сестра на ПЗЗ. Вртић располаже двориштем од 9.000м² у којем се налазе справе намењене деци.

8. ПРОГРАМИ

8.1. Функција програма васпитно-образовног рада

Васпитно-образовни рад у предшколској установи остварује се на основу предшколског програма.

Предшколским васпитањем и образовањем обезбеђују се услови за остваривање права сваког детета на доступност васпитно-образовног рада, задовољавање развојних потреба деце, потреба породице и друштва, кроз реализацију различитих програма у предшколској установи.

Средина у којој дете живи треба да допринесе унапређивању психофизичког здравља и пружи најбоље подстицаје за дечији раст, развој и учење. У креирању, реализацији и вредновању предшколског програма требало би да узму учешће и родитељи, као партнери читавог процеса.

Пратећи дечија интересовања и потребе на нивоу вртића, наглашавајући важност сваког детета, планирају се различите активности, садржаји, поступци и програми. На основу континираних и планираних истраживања васпитно-образовне праксе и самовредновања свих реализатора васпитно-образовног рада стварају се могућности за унапређивање квалитета постојећих програма.

8.2. Схватања о детету и улога програма

Основе програма полазе од хуманистичког схватања природе детета и његовог развоја.

- Дете је активно, интерактивно, креативно биће.
- Дете је физички, сазнајно, социјално, афективно биће, активно у процесу васпитања.
- Дете је оно што јесте, може, уме, зна и свесно је својих могућности.

Конкретизовање циљева и задатка кроз активности омогућује да дете створи позитивну слику о себи, развија поверење у себе и друге, јача самосталност, сазнајане могућности, учи се социјалним, етичким нормама, учи да препозна и изрази своје емоције и потребе, да их задовољи на адекватан начин и да се у процесу њиховог задовољења ослања на сопствене снаге као и да тражи помоћ и подршку околине.

Суштина васпитно-образовног процеса је очување, подстицање и подршка могућностима детета уз обезбеђивање услова за физички, интелектуални, социјални, емоционални и вољни развој.

Основе програма нуде општу, заједничку оријентацију која се развија у конкретне програме рада који су примерени деци, условима, потребама, могућностима.

Различити модели планирања у концепцији програма рада полазе од неколико важних показатеља, а то су:

- наглашена активност детета у процесу;
- довољно могућности за слободну игру;
- разноврсност доживљаја, искустава, сазнања, узора, времена, материјала што све ставља дете у активног носиоца свог развоја.

У планирању и реализовању активности на јасленом узрасту и у млађим вртићким групама, медицинске сестре-васпитачи и васпитачи планирају активности које су у функцији адаптације деце. Ове активности се континуирано планирају и на старијим узрастима. Уз поштовање индивидуалних разлика и уважавање културолошких специфичности средине, планира се онај део програмских активности које се односе на образовне процесе.

9. ПОНУДА ПРОГРАМА И УСЛУГА

9.1. Програм неге и васпитања деце узраста од 6 месеци до 3 године

Предшколско васпитање је процес којим се на узрастима од рођења детета до поласка у школу буде и остварују његови психофизички потенцијали, подстичу позитивне тенденције које се испољавају у развоју и задовољавају њихове потребе уз изграђивање вољно карактерних особина и ставова.

Образовање је сегмент васпитног процеса којим се подстичу и усмеравају дечије сазнајне активности. Деци се кроз игровне активности преносе одабрана сазнања, чији је циљ формирање појмовних структура, когнитивног стила на основу којих ће се касније градити сва каснија сазнања и учења.

Циљ васпитно-образовног утицаја је подстицање дечије спонтане активности насупрот пасивности и репродуковања дечијег искуства, стваралаштва више него подражавања. У односу према деци, увек се треба ослањати на оно шта она могу, шта знају, тражити у њима само потенцијале за даљи развој. Зато је важно да увек имамо у виду конкретно дете и његову животну ситуацију када постављамо циљеве васпитања.

Васпитање и нега деце узраста до три године врши се, пре свега, стварањем повољне васпитне средине у којој ће дете стицати искуства по сопственом програму откривајући себе и своју околину, у којој ће бити активно у складу са својим потребама и могућностима. Њихов основни смисао је да чувају, подстичу и култивишу спонтане изразе понашања детета у односу на околину, због чега се приликом остваривања циљева васпитања и неге полази од спонтаних израза детета и поштују његове способности у откривању света око себе.

Документација је део процеса планирања и програмирања, саставни део процеса васпитно-образовног рада и приказ операционализације програма. Саставни део документације је Радна књига неге и васпитно-образовног рада, портфолио и **листа праћења детета**.

Имајући у виду циљеве и принципе васпитања и обрзовања, креиран је предшколски програм неге и васпитања деце узраста од шест месеци до три године. Све јаслице, а наша Установа их има у пет вртића, направиле су свој план рада, узимајући у обзир циљеве и принципе предшколског програма, уважавајући дечије потребе и специфичности самог објекта са јасним захтевом за стварањем повољне и подстицајне атмосфере у којој су деца подржана, вољена и негована.

Приоритетни задаци у раду са децом узраста до три године су:

- структурирање простора у којима се реализује васпитно-образовни рад (током целе године)
- планирање и праћење адаптације новопримељене деце заједно са родитељима током године;

- неговање и подстицање спонтаног развоја детета;
- уважавање специфичности узраста и индивидуалних потреба детета;
- израда листи праћења деце и уредно вођење документације;
- учешће у раду тимова на нивоу вртића и установе;
- обезбеђивање здравствено-хигијенских услова;
- очување и унапређивање здравља деце (превентивна здравствена заштита);
- креирање програма у циљу стварања пријатне атмосфере за живот и рад у вртићу - превенција насиља.

У оквиру васпитног утицаја и развијања целокупне личности , планирају се посебни задаци:

- физичко – сензорног развоја;
- емоционално-социјалног развоја;
- сазнајног развоја.

Имајући у виду све ове циљеве, све јаслене групе, а наша Установа их има укупно 22, праве свој план рада, поштујући, пре свега, дечије потребе и специфичности самог објекта са јасним захтевом за стварањем повољне и подстицајне атмосфере у којој су деца подржана, вољена и негована. Планови, реализација и евалуација као и важни подаци уносе се у Радну књигу. Поред програма неге и васпитног рада, медицинске сестре васпитачи у свом раду се руководе адекватним приручницима и стручном литературом.

Медицинске сестре васпитачи, које реализују негу и васпитно-образовни рад у јасленим групама, су чланови Васпитно-образовног већа, имају свог представника у Педагошком колегијуму, као и у тимовима Установе, а искуства и добру праксу размењују кроз рад Актива јасленог узраста.

9.2. Програм предшколског васпитања и образовања деце узраста од три године до укључивања у програм припреме за школу

Предшколска установа „Нада Наумовић“ програм предшколског васпитања и образовања од 3 год. до укључивања у програм припреме у школу реализује у девет вртића.

У креирању програма вртића учествују васпитачи и родитељи на нивоу својих тимова, у складу са Основама програма и законским регулативама и на основу препорука и сарадње са стручним сарадницима, локалном заједницом.

Основни циљ програма је целовит развој укупних потенцијала детета и напредовање у сваком од његових аспеката.

У целодневном боравку приоритетни задаци васпитно-образовног рада са децом од 3 до поласка у школу су :

- стварање повољне средине за учење и развој;

- богаћење и подстицање дечјег развоја и напредовања кроз социјални, емоционални, физички и интелектуални развој;
- праћење развојних и индивидуалних карактеристика;
- подстицање дечијег разумевања различитости (културолошке , индивидуалне)

Наведени задаци реализују се кроз планирање и развијање тема, садржаја, активности из појединих области чије је полазиште дато у Основама програма и на основу чега се врши операционализација од стране васпитача (конкретни циљеви, садржаји и активности).

У Установи се програм васпитно образовног рада реализује кроз два модела званично дата кроз основе програма: модел А и модел Б. Заједнички приступ образовних модела је у полазишту да се суштина образовања састоји у целовитом развоју детета, а да је учење процес раста и сазревања. Саставни део свих програмских модела који се примењују је разрађена целина која говори о планирању, праћењу и евалуацији као сталним и повезаним процесима.

Васпитно образовни програм се планира, реализује и прати на нивоу групе, на нивоу тима (више група), на нивоу вртића и Установе како би у складу са конкретним карактеристикама вртић био аутентично место живљења, учења, игре, раста и развоја детета.

Специфичности сваког вртића, потребе, интересовања, могућности деце у групи, на нивоу вртића као и на нивоу Установе у великој мери одређују планирање, праћење и евалуацију рада на индивидуалном плану, на плану тимова и на нивоу Установе.

Васпитачи разменом у тимовима предлажу, размењују, и евалуирају програм који се реализовао у претходној години. У том смислу постоји Актив за узраст од 3 до 5,5 година, а васпитачи су део Васпитно-образовног већа, имају свог представника у Педагошком колегијуму и у тимовима Установе.

Документација је део процеса планирања и програмирања, саставни део процеса васпитно-образовног рада и приказ операционализације програма. Саставни део документације је Радна књига васпитно-образовног рада, портфолио и листа праћења детета.

Васпитачи имају могућност израде планова на нивоу вртића у зависности од постојећих ресурса, окружења и евалуације васпитно-образовног рада. Избор модела препуштен је васпитачима, у складу са компетенцијама.

Начини којима Установа подржава оба модела „А“ и „Б“:

- Структурирање простора и материјала
- Временска организација активности
- Начин груписања деце
- Правила понашања
- Ритам живота у Установи
- Однос према игри и учењу

Структурирање простора и материјала у групама вртића одређује простор и број деце: препознавањем интересовања и потреба деце васпитач планира - теме, садржаје и облике

рада, а током реализације мења и интегрише дечије предлоге. Собе у вртићима уређују се за рад у малим групама и имају неколико целина - „кутићи“.

Временска организација у групама вртића у пракси прати режим дана у Установи као и активности предвиђене предшколским програмом.

Груписања деце у вртићима опредељује организација, простор и временска организација и активности. У току дана сва деца се више пута окупљају (јутарњи пријем, боравак у дворишту, физичке активности и време пред одлазак кући). На груписање према активностима у групи деца се опредељују сама. Формирање група врши се на основу Закона о предшколском програму.

Правила понашања се доносе на два нивоа. У вртићу у њиховом доношењу и праћењу учествују одрасли (васпитачи и родитељи) и у васпитним групама где учествују деца, васпитачи и родитељи.

Ритам живота у Установи је одређен Правилником. Он обухвата: време пријема, узимање оброка, одмор и време одласка деце кући. Одступања се јављају према индивидуалним потребама родитеља и деце.

У Предшколским плановима вртића игра заузима значајно место, као водећа дечија активност и природан начин на који се деца развијају и уче. Према потреби деце, игра је спонтана или организована. Да би одговорила својој правој улози као подршка дечијем развоју, не смемо заборавити услове и средства у којима она треба да се одвија (број деце, простор, организација простора, понуда средстава).

9.3. Припремни предшколски програм

Припремни предшколски програм је део редовног програма предшколске установе у целодневном или полудневном трајању и остварује се у припремним предшколским групама у години пред полазак у школу.

Функција припремног предшколског програма има основ у правима детета да расте и да се развија у квалитетној васпитно-образовној средини која поштује његове особености, потребе и подстиче укупан психо-физички развој.

Компензаторска функција огледа се у укључивању све деце у припремни предшколски програм, чиме се обезбеђују услови за проширивање социјалног и сазнајног искуства.

Програм је и допуна породичном васпитању јер полази од потреба детета и породице као и права родитеља да активно учествују у васпитању свог детета.

Реализација припремног предшколског програма доприноси програмском и организационом повезивању дечијег вртића и школе, а све у циљу лакшег преласка детета из једног система у други.

Како је припрема детета за полазак у школу процес који се одвија током читавог предшколског периода, припрема за школу схвата се као прилика за сусрет детета са добро одабраним подстицајима из физичког и сазнајног окружења, активно упознавање света око себе, других људи и самога себе.

Циљ припремања за школу је да се допринесе њиховој зрелости и готовости за живот и рад који их очекује у основној школи. Овај циљ се остварује у контексту општег циља предшколског васпитања стварањем услова подстицаја за развој и грађење искуства, вештина као основа за будуће облике учења, сазнања и понашања.

Под појмом зрелост или готовост за школу подразумева се ниво психичког и физичког развоја који ће детету омогућити да одговори на захтеве који му се постављају у школу.

Општа припрема за школу јесте припремање деце за даљи живот и рад самим тим и за даљи развој и образовање. Општа припрема се остварује током читавог боравка у вртићу, развијањем спремности за комуникацију и сарадњу, правилан однос према раду, усвајањем одређених норми и правила понашања, отвореност према искуству и креативности.

Поред опште припреме у дечијим вртићима реализује се специјална припрема за школу, у припремним групама дечијих вртића. Обухвата активности и садржаје којима се доприноси лакшем остваривању наставног програма у првом разреду основне школе: навикавање детета на разноврсне покрете руком и телом, сналажење у времену и простору, навикавање на рад у групи, сарадња са вршњацима, рад са различитим материјалима, самосталност и одговорност за сопствене пројекте, подстицање креативности, решавање логичко-математичких проблема.

Васпитно-образовни задаци у години пред полазак у школу:

Припремни предшколски програм одвија се у складу са општим начелима васпитно-образовног рада, а специфични задаци односе се на важне аспекте припреме за полазак у школу:

1. **Подстицање осамостаљивања** - улога васпитача је да ствара и користи ситуације у којима ће дете имати могућности за самостално обављање активности.
2. **Подршка физичком развоју** - улога васпитача јесте пажљиво бирање активности које доприносе физичком расту и развоју.
3. **Јачање социо-емоционалне компетенције** - улога васпитача је да пружи подршку детету да се успешно укључи, да постане равноправни члан групе у којој ће моћи да задовољава и развија своје потребе и уважава потребе других, као и да исказује своја осећања, да препозна и адекватно реагује на осећања других.
4. **Подршка сазнајном развоју** - улога васпитача је да омогући детету да истражује, експериментише, открива нове везе и анализира их, испитује. Такође, потребно је да га уводи у активност, подржи у избору, да својим ставом омогући концентрисан и истрајан рад.

5. **Неговање радозналости** – улога васпитача је да потребе детета за активним истраживањем и преиспитивањем новог, подржи, као и да уважи и подстакне дечија искустава, пружајући богату подстицајну средину.

6. **Поштовање индивидуалности и подстицање креативности**

Задатак васпитача је да у развијању програма уважи индивидуалност и потребе сваког детета, пружајући му прилике да кроз игру и активности изрази своје стваралачке потенцијале у говору, драми, музици, плесу, цртању, вајању, графици, хумору и сл. За децу којој је потребна додатна подршка, индивидуализовани приступ је обавезан у планирању васпитно- образовног рада.

Васпитно-образовни задаци у години пред полазак у школу операционализују се кроз организоване активности уз одговарајуће садржаје и одређену динамику.

Васпитачи разменом у тимовима сагледавају програм кроз евалуацију, дискутују и предлажу начине планирања и примере добре праксе који су се реализовали у претходној години. У том смислу постоји Актив за ППП, као и Тим реализатора четворочасовног припремног предшколског програма. Васпитачи су део Васпитно-образовног већа, имају свог представника у Педагошком колегијуму и у тимовима Установе.

Документација је део процеса планирања и програмирања, саставни део процеса васпитно-образовног рада и приказ операционализације програма. Саставни део документације је портфолио и листа праћења детета.

9.4. Инклузивни програм

Стручни инклузивни тим Установе

Циљ рада стручног инклузивног тима је јачање свих запослених за процес инклузије и укључивање деце са додатном подршком у редовне групе вртића, као и пружање додатне подршке даровитој деци.

Задатак је успостављање, праћење, подстицање и поштовање процедуре укључивања и боравка деце којима је потребна додатна подршка од њиховог пријема у вртић до поласка у школу; грађење стратегије и партнерства са институцијама у локалној заједници који пружају помоћ и подршку породицама деце са тешкоћама.

Деца са посебним потребама остварују право на предшколско васпитање и образовање у васпитној групи и у васпитној групи уз додатну подршку и индивидуални васпитно-образовни план.

СТИО тим оставрује задатке кроз :

- Давање подршке деци кроз израду педагошких профила и евалуацију напредовања деце кроз индивидуализован приступ;
- Давање подршке родитељима кроз континуирану размену информација у саветовалишту од укључивања у вртић до поласка у школу;
- Давање подршке реализаторима васпитно-образовног рада кроз моделе стручних размена и семинара, израду документације о детету;
- Праћење примене донете процедуре у установи и евалуирање;

- Сарадња са другим институцијама у локалној заједници у виду достављања мишљења, учешћем на разменама, едукацијама и др.
- Вредновање процеса.
- Вођење документације о процесима у установи.

9.4.1. Начини остваривања индивидуализованог приступа у остваривању васпитно- образовног рада

За децу са сметњама у развоју, деци на болничком лечењу, деци из социо- економских или других разлога, угрожених средина у васпитној групи обезбеђује се индивидуализован приступ. Такође, он се планира, реализује и евалуира и са породицом/старатељима деце. Начини остваривања индивидуализованог приступа базирају се на областима Васпитно- образовни рад и Подршка деци и породици.

У васпитној групи (тим за подршку на нивоу вртића) и на нивоу установе (СТИО) реализује се :

- Планирање васпитно- образовног рада кроз документацију - документација је разноврсна, доступна и редовно се користи,
- Деца су укључена у процес документовања сопственог развоја кроз одабир радова, активности и предстваљање истих групи и родитељима
- Индивидуални образовни план је интегрисан у план рада групе
- У свакодневном васпитно- образовном раду примењују се принципи индивидуализованог приступа са децом и о томе води евиденција.
- Процена напредовања детета је у функцији индивидуализације васпитно- образовног рада (евалуације, дневне белешке), за децу којој је потребна додатна васпитно- образовна подршка врши се на основу педагошког профила.
- У вртићима се реализују програми сарадње са породицом који су различити по нивоу и облицима сарадње, као и начини укључивања родитеља.
- Тимови на нивоу вртића кроз извештаје СТИО предузимају мере за редовно похађање ППП (вођење евиденције о долазности деце, позивањем родитеља након више од седам дана одсуствовања, пријављивањем дужих изостанака без лекарске потврде правној служби ПУ),
- На нивоу вртића/ васпитних група тим за подршку обезбеђује стручну подршку породици са циљем унапређивања родитељских компетенција кроз део програма сарадање са породицом у ком су планиране следеће активности: предавања, трибине, понуда стручне литературе, информисање или упућивање на друге институције у граду, специфичне групне размене уз подршку стручних сарадника ПУ или стручњака ван установе,
- На нивоу васпитне групе од јасленог узраста па до укључивања деце у школу, планирају се активности са родитељима које имају за циљ планирање, реализацију у евалуацију начина и облика информисања о развоју и напредовању деце, прихватљивих од стране породице/старатеља, квартално информисање родитеља/старатеља о дечијем развоју и напредовању

- Индивидуализован приступ у раду са децом и породицом на нивоу васпитне групе огледа се у вођењу редовне евиденције разговора са породицом, вођење белешки о дечијем расту и развоју, препознавање и идентификовање врсте и нивоа специфичне потребне подршке и достављање извештаја СТИО ПУ.

9.5. Посебни, специјализовани и други програми и облици рада и услуга

Предшколска установа, уважавајући интересовања и потребе деце, остварује посебне, специјализоване и друге програме и облике рада у складу са Законом.

Принципи и циљеви остваривања програма

Остваривање програма врши се на начин да обезбеди:

- 1) схватање детета као особе и носиоца права са посебним интересовањима и искуствима, чија добробит зависи од односа са блиским особама и од настојања заједнице да обезбеди могућности за доступно и разнолико васпитање и образовање;
- 2) усаглашеност са основама програма предшколског васпитања и образовања и допринос унапређивању квалитета предшколског васпитања и образовања;
- 3) повећање доступности предшколског васпитања и образовања за сву децу, без дискриминације или сегрегације по било којем основу. Не сматрају се дискриминацијом програми који су усмерени ка постизању пуне равноправности, заштите и напретка лица, односно групе лица која се налазе у неједнаком положају.
- 4) партнерски однос са породицама, локалном самоуправом и широм друштвеном средином у складу са потребама предшколске деце и њихових родитеља, односно старатеља;
- 5) неговање игре као аутентичног начина изражавања и учења детета предшколског узраста;
- 6) уважавање, јачање и подржавање васпитно–образовне улоге породице;
- 7) уважавање различитости и посебности деце и њихових породица и поклањање посебне пажње развојним потенцијалима деце, као и културним и језичким специфичностима средине у којој дете расте;
- 8) квалитетно укључивање деце предшколског узраста у даље образовање и друштвену средину кроз интеракције са децом различитих узраста и са различитим особама;
- 9) концепцију отвореног система предшколског васпитања и образовања, актуелним истраживањима, савременим технологијама, облицима и начинима рада и континуираном унапређивању праксе предшколског васпитања и образовања.

Посебни програми, као облик организовања предшколског васпитања и образовања деце, су целовити, комплексни васпитно–образовни програми, усмерени на целокупан развој детета и додатну подршку породици.

Специјализовани програми су ужи васпитно–образовни програми, оријентисани на стимулисање целовитог развоја деце са акцентом на посебне склоности детета или програми који се односе на поједина подручја васпитно–образовног рада са децом.

Установа, с циљем прилагођавања специфичним потребама деце и породице, организује и **друге програме и облике рада и услуга – пригодне и повремене**, у складу са статутом, предшколским програмом и развојним планом, уз сагласност оснивача.

9.5.1. Посебан програм – ИГРАОНИЦА: „ПУЖИЋ“

У Установи се, као посебан програм, организује играоница „Пужић“. Програм је намењен деци узраста од 3 до 5,5 година, која нису обухваћена предшколским васпитањем и образовањем.

Теоријски оквир

Установа за децу „Нада Наумовић“ у оквиру предшколског програма реализоваће посебан програм - играоницу. Основ за планирање и реализацију програма играонице се налази у:

- Основама система образовања и васпитања, чиме се обезбеђује једнако право и повећање доступности образовању и васпитању све деце
- Основама предшколског програма и предшколског програма установе, чиме се доприноси унапређивању квалитета рада предшколске установе
- Правилнику о врстама, начину остваривања и финансирања посебних, специјализованих програма и других облика рада.

Програмом се остварује право (за већи број деце) на укључивање и обухват деце предшколским васпитањем и образовањем и одговора на потребу за давањем подршке раном развоју.

Принципи и циљеви

1. Уважавање различитости и посебности деце и њихових породица уз уважавање развојног потенцијала деце, као и културним и језичким специфичностима средине у којој дете расте
2. Квалитетно укључивање деце предшколског узраста, пре обавезног пипремног предшколског програма, кроз интеракције са децом различитог узраста
3. Неговање игре као аутентичног начина изражавања и учења детета

У центру програма је целокупно дете, тако да програм подстиче развој самосталности, социо- емоционалног развоја, говор и комуникацију, интелектуални и моторички аспект

развоја. Ослања се на разумевање дечијег развоја и карактеристике везане за узраст деце и интерактивном приступу детета свету око себе.

Програм је оријентисан да подржава индивидуализован приступ, који усаглашава развојни ниво, потенцијале и потребе сваког детета, активности које се планирају имају за циљ да одговарају сваком детету. Уређеност простора у којој деца бораве и понуда материјала и средстава омогућавају дечију самосталност и избор игре, начина укључивања детета, време проведено у игри. Дечија игра и развој могу се посматрати као међусобно зависни процеси, па средина у којој дете борави треба да омогући сталне прилике за слободну игру.

Деца у игри експериментишу, постављају и решавају проблеме, на свој начин. Тиме се дечија игра систематизује и прераста у сређено знање. Кроз игру је могуће трансформисати различите обрасце дечијег понашања и подрстицати нове моделе, што доприноси даљем развоју потенцијала. Игра подстиче развој свих способности и ствара предуслове за даљи развој и учење.

Циљна група

Програм је намењен и реализоваће се са децом узраста од 3-5,5 година који нису обухваћени предшколским васпитањем и образовањем.

Васпитно-образовне активности

Циљ програма је подстицање и развијање дечије игре као основног облика изражавања, учења и начина грађења социјалних односа.

Задаци :

1. Прикупљање података о дечијим интересовањима, потребама и способностима и постављање циљева у складу са истим
2. Структурирање простора и континуиране промене сходно дечијим интересовањима
3. Упознавање породичних интересовања и планирање разноврсних облика сарадње са породицом
4. Вођење документације о дечијем расту и развоју

Одабир **метода** који ће се примењивати у раду са децом има полазиште у знању и свесности васпитача о узрасним карактеристикама деце са којима ради и индивидуализованом приступу.

Садржаји:

У центрима интересовања пружа се велики избор активности и материјала за игру. Садржаји или теме које ће васпитач планирати и реализовати, а на основу дечијих интересовања, могу се реализовати кроз различите центре. Радна соба својом организацијом пружа избор различитих центара и разноврсне материјале које деца сама бирају према свом интересовању. Деца бирају, активно учествују у игри, користе неструктуриран и поуструктуриран материјал, сарађују са другима и преузимају одговорност.

Организација остваривања програма

Посебан програм играоница, ће се организовати у градском, приградском и сеоском насељу, у просторима које Предшколска установа користи за реализацију целодневног и четворочасовног припремног предшколског програма.

Групе ће по структури бити мешовите, деца узраста од 3-5,5 година. Број деце у групи је до 24 на једну одраслу особу.

Реализатори

Посебан програм – играоница „Пужих“ реализују васпитачи ПУ „Нада Наумовић“, запослени у вртићима, у припремним предшколским групама. Улога васпитача у реализацији програма играонице је: посматрање и праћење деце, вођење дијалога- питања и одговори, бележење, подстицање дечијег учешћа и активно учешће самог васпитача.

Материјали и опрема

Играоница се реализује у просторима у коме бораве деца у вртићу (за градско подручје) и простору основних школа и једне месне заједнице. У њима се реализује припремни предшколски програм. Средина за игру је дефинисана центрима интересовања: језичко- драмски, градитељски и материјали, кување, језичка култура, манипулативни и логички материјали, музички и истраживачки. Број и врста центара условљена је простором.

Опремљеност материјалима и опремом је различита, али ће се за потребе програма обогатити.

Финансирање

Посебан програм – играоницу „Пужих“ финансира ПУ „Нада Наумовић“. Средства за финансирање овог програма предвиђене су буџетом Установе. Средства за додатну набавку опреме и средстава биће обезбеђена из донација.

Начин праћења и вредновања

Начин праћења и вредновања програма планиран је и оствариваће се у складу са важећим законима и правилницима, као и утврђеним стандардима , кроз:

- Табела реализације у Годишњем плану;
- Радне књиге реализатора васпитно- образовног рада;
- Месечне и годишњи извештај реализатора васпитно- образовног рада и стручног сарадника;
- Анализом података добијених од родитеља/ старатеља.

Годишњим планом рада Предшколске установе за текућу радну годину биће утврђено место, време, начин и носиоци остваривања програма.

9.5.2. Специјализовани програм – ЧИТАОНИЦА

У Установи се, као специјализовани програм, организује читаоница, у просторији библиотеке „Ризница“. Програм је намењен деци узраста од 3 до 5,5 година, која су обухваћена предшколским васпитањем и образовањем, али и за децу која не похађају предшколско.

Теоријски основ програма

Установа за децу „Нада Наумовић“ у оквиру предшколског програма реализоваће посебан програм - играоницу. Основ за планирање и реализацију програма играонице се налази у:

- Основама система образовања и васпитања, чиме се обезбеђује једнако право и повећање доступности образовања и васпитању све деце
- Основама предшколског програма и предшколског програма установе, чиме се доприноси унапређивању квалитета рада предшколске установе
- Правилнику о врстама, начину остваривања и финансирања посебних, специјализованих програма и других облика рада.

Циљна група

Специјализовани програм „Читаоница“ намењен је деци узраста од 3 године до поласка у школу (деце предшколског узраста) која су обухваћена предшколским образовањем и васпитањем, али и за децу која нису обухваћена.

Васпитно-образовне активности (циљеви, задаци, методе и садржаји)

Циљеви:

-Правилан изговор свих гласова матерњег језика који започиње њиховим исправним уочавањем, затим тачним издвојеним изговарањем, изговарањем у разним положајима у речима (на почетку, на крају и у средини сваке речи) у разним структурама речи (у суседству са разним гласовима и у речима са разним бројем гласова) и у реченицама.

-Фонематска перцепција (умеће да се одреди место, број и редослед гласова у речи).

-Запажање тема и ритма говора, гласности и висине гласа, боје и емотивног тона говора. Интонациона изражајност говора (јасан, жив, мелодичан и ритмичан говор уз одговарајући нагласак).

-Познавање значења речи (посебно — општијих појмова, као и назива за боје, облике, величине, просторне и временске односе) уз њихово правилно и активно коришћење у комуникацији.

-Вербално изражавање према стандардима граматички правилног говора које се заснива на сразмерно богатом фонду речи и њиховом правилном изговарању.

-Формирање речи које означавају множину, деминутива и аугументатива и глагола (у садашњем, прошлом и будућем времену), и њихово повезивање у правилно структуриране, све сложеније реченице.

-Способност слушања, разумевања, доживљавања и памћења онога што се чита и прича, а затим и препричавања својим речима уз коришћење књижевних израза.

-Способност да се разликује главни јунак књижевног дела („О коме је реч ...?“), да се изрази свој однос према њему („Ко ти се свиђа, а ко не свиђа ... Зашто?“), и да се уоче нека од изражајних средстава које је користио уметник (карактеристични изрази, епитети, поређења и др.).

-Способност запажања и доживљавања звучности, ритмичности и сликовитости песничког говора, као и разумевање поезије, мотивисаност да се памте стихови и изражајно рецитије пред публиком.

-Трајно интересовање за књижевно стваралаштво испричано, прочитано или приказано уз помоћ филма, ТВ емисије, радија, позоришне представе и др., као и способност њиховог доживљавања повезано са сопственим искуством и појавама из живота.

-Стицање елементарних сазнања о позоришту и драмској уметности уопште (посебно — позориштима лутака и сенки), сазнања о глумцима, као и о ономе што се догађа иза сцене пре представе, за време представе и после ње, из чега треба да проистекне љубав према позоришту и припремљеност за ваљаног гледаоца са однегованим укусом за драмско изражавање.

Задаци:

- Организовати поступке и активности за обогаћивање дечјег речника;
- Постепено богатити дечји речник;
- Стварати ситуације у којима ће деца активно користити научене речи;
- Ненаметљиво одучавати децу од коришћења некњижевних речи;
- Особобљавање за дијалошку комуникацију;
- Оспособљавање деце за јасно изражавање својих мисли и осећања;
- Оспособљавање деце за интерперсонално – изражајан говор;
- Изграђивање способности детета за препричавање краћих и дужих књижевних текстова;
- Изграђивање способности за повезано причање;
- Изграђивање способности за причање по сећању;
- Изграђивање способности за описивање онога што дете прича и навикавање да то ради опуштено, уз адекватно коришћење изражајних средстава књижевног језика;
- Способност слушања, разумевања и памћења онога што се чита или прича
- (у почетку уз ослонац на очигледна средства, а касније без тога), а затим и препричавање својим речима;
- Способност да се на крају предшколског узраста разликује главни јунак књижевног дела („О коме је реч?“, да се изрази свој однос према њему („Ко ми се свиђа, а ко не свиђа и зашто?“);
- Развијање способности запажања и доживљавања звучности, ритмичности и сликовитости песничког говора, као и разумевање поезије за децу;

Методe:

- Разговор;
- Причање;
- Препричавање;
- Описивање;
- Давање налога и упутстава;
- Рад на тексту
- Илустровање
- драматизација

Садржаји:

- Упознавање простора „Читаонице“ и њене функције;
- Појам „Књига“;
- Упознавање са бајкама за децу;

- „Моја бајка“ – смишљање нове бајке;
- Упознавање са причама и приповеткама за децу;
- Илустровање прочитаних и анализираних прича;
- Драматизације одређених бајки и прича за децу;
- „Моја бака дивно прича“ – бака као гост и приче њеног детињства;
- „Књигу чувам и пазим“ – издавање сликовница / књига деци и разговор о прочитаним сликовницама / књигама;
- „Моја прва сликовница“ – израда заједничке сликовнице;
- „Причам ти, причам“ – глумци деци...
- „Стара бајка – нови крај“;
- „Омиљени лик из бајке“;
- Говорне стваралачке игре;
- Басне;
- Брзалице, бројалице, загонетке
- Говорне стваралачке игре

Организација остваривања програма

Специјализовани програм ће се организовати у библиотеци „КОЦ Ризница“ која се налази у вртићу „Црвенкапа“ једанпут недељно у времену од 15 до 16 часова са групом од 24-оро деце.

Реализатори

Специјализовани програм „Читаоница“ реализоваће сарадник за културу уз повремену подршку чланова тима „Ризница“ – васпитача наше Установе.

Материјали и опрема

„Читаоница“ ће се реализовати у простору библиотеке КОЦ „Ризница“ у вртићу „Црвенкапа“.

Библиотека садржи преко 1 700 наслова који потпадају под стручну и дечју литературу:

- Књиге и часописи за децу;
- Стручне књиге и часописи;
- Сликонице на енглеском језику;
- Дидактичке играчке и
- Медијатека

Финансирање

Специјализовани програм – „Читаоница“ финансира ПУ „Нада Наумовић“. Средства за финансирање програма су предвиђена буџетом Установе.

Начин праћења и вредновања

Праћење и вредновање напредовања деце реализује у **радној књизи** сарадника за културу, као и белешке о деци и евиденцију присуства деце.

Праћење и вредновање васпитно-образовне праксе програма „Читаоница“ оствариваће се у складу са Законом о основама система образовања и васпитања, Правилником којим се уређује вредновање квалитета рада установа, утврђеним стандардима квалитета рада предшколских установа и утврђеним стандардима услова за остваривање посебних

програма у области предшколског васпитања и образовања, и као такав биће саставни део процеса самовредновања Установе.

Годишњим планом рада Предшколске установе за текућу радну годину биће утврђено место, време, начин и носиоци остваривања програма.

9.5.3. Специјализовани курсеви

У предшколској установи се реализују специјализовани курсеви.

Циљ специјализованих курсева је развијање способности и вештина у различитим областима – „курсеви” вежбања и учења у области спорта, уметности и језика (страни језик, балет, пливање и др.).

Корисници програма су деца предшколске установе.

Програм финансирају родитељи.

Орагнизација специјализованих курсева дефинисана је одлуком Савета родитеља у Годишњем плану рада. Понуда програма се добија тендером, одлуку о избору организатора доноси Савет родитеља Установе, а реализују га организатори.

Извештај о реализацији, праћењу, вредновању и ефектима програма доставља се корисницима програма у писменој форми на крају реализације програма и чини саставни део извештаја установе за текућу годину.

9.5.4. Пригодни програми

Пригодни програми се организују поводом празника, свечаности, значајних датума и манифестација.

Циљеви:

- популаризација културе;
- задовољење дечје потребе за игром и дружењем;
- подизање квалитета васпитно-образовног рада;
- отварање васпитно-образовне установе за већи степен сарадње и размене са локалном заједницом;

Задаци:

- Подстицање дечјег стваралаштва и креативности кроз понуду културно-образовних и едукативних садржаја;
- богаћење активности са културалним садржајима

Садржаји:

Прослава Божића, Светосавске свечаности, Дан жена, Међународни дан породице, Дан породичне рекреације, Дечија недеља, Светски дан особа са поебним потребама, Нова година (долазак Деда Мраза), Ускрс, Дан установе, Фестивалчић.

Пригодни програми се планирају Годишњим планом рада вртића и Установе, где се утврђују садржаји, начин рада, динамика и носиоци активности. Корисници програма су деца вртића.

Програм финансира Предшколска установа „Нада Наумовић“.

Праћење програма се обавља путем вредновања на основу извештаја тима вртића по реализованој активности и адекватним анкетама.

Годишњим планом рада Предшколске установе за текућу радну годину биће утврђено место, време, начин и носиоци остваривања програма.

Извештај о реализацији, праћењу, вредновању и ефектима програма чини саставни део извештаја установе за текућу годину.

Прослава рођендана

У вртићима наше Установе организују се и прославе рођендана као облик пригодних програма.

Циљ сповођења ове активности је јачање социо-емоционалних веза у групи деце и поштовање дечје личности.

Задаци: стварати пријатну атмосферу и ведро расположење у групи; подстицати позитивну социјалну интеракцију на релацији дете-дете; наговати позитивна осечања и сарадњу међу децом.

Методе: игра, такмичарске игре, драматизација, плес.

Садржаји програма:

- Пријем гостију, предаја поклона и рођенданских честитки;
- Послужење;
- Такмичарске игре;
- Рођенданска торта;
- Плес;
- Игре по избору слављеника;
- Одлазак и поздрављање.

Начин праћења: евалуациони листови и утисци деце и родитеља.

Извештај о реализацији, праћењу, вредновању и ефектима програма доставља се корисницима програма у писменој форми на крају реализације програма и чини саставни део извештаја установе за текућу годину.

Програм финансирају родитељи.

9.5.5. Повремени програми

Повремени програми имају за **циљ** остваривње рекреативне активности и одмор деце, пружање могућности за социјализацију, подстицање физичког раста и развоја, богаћење непосредног искуства о природи, као и осамостаљивање. Организују се у вишедневном трајању – рекреативни и једнодневном трајању – излети.

Задаци:

- Подстицати децу да брину о себи, својој сигурности и безбедности;
- Развијати самосталност и иницијативност;
- Развијати осећај припадности групи;
- Подстицати свестрани развој моторике;
- Подстицати развој психофизичких способности;

- Подстицати децу да брину и негују природну средину;
- Подстицати децу да откривају узрочно-последичне везе у природи;

Корисници рекреативног програма су деца предшколске установе.

Програм финансирају родитељи.

Понуда програма се добија тендером, одлуку о избору организатора доноси Савет родитеља Установе, а реализују га васпитачи и делимично организатори.

Извештај о реализацији, праћењу, вредновању и ефектима програма доставља се корисницима програма у писменој форми на крају реализације програма и чини саставни део извештаја установе за текућу годину.

10. КУЛТУРНЕ И ЈАВНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ

Културне и јавне манифестације и интерне свечаности представљају облик културног и друштвеног васпитања деце. Оне имају специфичну улогу у односу на друштвену средину, као један од видова информисања о раду предшколске установе и представљају афирмацију тог рада. Културна и јавна делатност се одвија у контексту целокупног живота са програмским садржајима.

Програм културне и јавне делатности се реализује путем прослава, приредби, изложби радова деце и других облика рада. Ове активности се одржавају поводом празника, почетка и завршетка радне године и сличним поводима. Поједине активности се реализују у оквиру васпитних група или на нивоу вртића, а неке у сарадњи са месним заједницама, библиотекама, школама, позориштем. Посебне активности се организују у оквиру Дечије недеље.

Културна и јавна делатност се остварују и кроз рад Културно-образовног центра „Ризница“. План рада КОЦ-а је саставни део годишњег плана рада Установе, за текућу годину.

Предшколска установа је присутна на јавним манифестацијама, смотрама, наступима, конкурсима на нивоу Града, региона и Републике.

Садржаји:

- На нивоу Установе: Поздрав предшколцима, Сусрет пријатељства, Осети новогодишњи ритам, Фестивалчић, Галерија вештина, Дан установе, Олимпијада предшколаца, Вртићијада, ликовни конкурси.
- На нивоу града: Дечија недеља, Ђурђевдански карневал, обележавање Дана града, Лето код куће, Кидс фест, ликовни конкурси.
- На нивоу региона и Републике: ликовни конкурси, Дедар, Позоришне игларије, Мини олимпијада.

11. СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ

Полазећи од Основа програма и континуираним радом на развоју свесности о нужности одржавања и унапређивања квалитета рада са децом, као интерни стандард се развија потреба за стручним усавршавањем као саставним делом личног раста и развоја запослених, а самим тим и Установе у целини.

Васпитачи, медицинске сестре-васпитачи, стручни сарадници, сарадници и остали профили имају прилику да буду укључени у програме стручног усавршавања који им омогућавају квалитетнију реализацију у различитим доменима рада, а План стручног усавршавања је део Годишњег плана Установе за сваку школску годину.

Програм стручног усавршавања обухвата следеће целине:

- полазишта за развијање програма васпитно-образовног рада: упознавање са основама програма; праћење савремених педагошких достигнућа и сазнања о детету, карактеристикама и улози коју има у васпитно-образовном процесу и сопственом развоју; развијање конкретних програмских активности уз уважавање индивидуалних, културолошких и социјалних специфичности (циљеви, задаци, садржаји, активности...); свесност о значају и важности циклуса: праћење-планирање-реализација-евалуација;
- одређивање кључних актера - носилаца активности: васпитачи, медицинске сестре, стручна служба, родитељи, реализатори - аутори акредитованих програма;
- утврђивање динамике планираних активности стручног усавршавања: током целе школске године, у одређеним временским периодима уз континуирано праћење;
- одређивање начина реализације-облика стручног усавршавања: индивидуални, кроз рад актива, програм рада стручне службе, радионице, састанке, реализација акредитованих програма, стручни сусрети, размена искустава...
- начини имплементације стечених сазнања и искустава у свакодневну праксу и
- евалуација.

У складу са Правилником о сталном стручном усавршавању и стицању звања наставника, васпитача и стручних сарадника, Установа спроводи стручно усавршавање у Установи, као и ван ње.

Стручно усавршавање у *установи* подразумева: извођење угледних активности, излагање на састанцима стручних органа које се односи на савладан програм стручног усавршавања ван установе, приказ дидактичког материјала.

Стручно усавршавање *ван установе* подразумева: учешће на акредитованим семинарима, стручним скуповима, међународним конференцијама, студијским путовањима.

Реализатори васпитно-образовног рада стечена знања кроз стручно усавршавање примењују у пракси, обогаћујући је и унапређујући је. Програм стручног усавршавања се разрађује кроз Годишњи план рада за текућу годину.

12. САРАДЊА СА ПОРОДИЦОМ

Имајући у виду да је породица основна јединица друштва, предшколска установа се труди да јој буде подршка и ослонац, уважавајући њен значај.

У том смислу, предшколска установа остварује различите начине информисања и сарадње са породицом.

Циљ сарадње са породицом је пружање подршке у односу на специфичне потребе породице, партнерство у подстицању раста и развоја деце кроз заједничко планирање, реализацију, праћење и евалуирање.

Задаци:

- Усаглашавање васпитног деловања на дете;
- Развијање међусобног поверења и спремности за сарадњу;
- Развијање међусобног уважавања и подржавања;
- Коришћење разноврсних облика међусобног повезивања и информисања о детету;
- Непосредније укључивање родитеља у живот и рад установе.

Облици сарадње са породицом су:

- Индивидуални састанци
- Родитељски састанци
- Приредбе, изложбе, отворена врата
- Брошуре, информатори, флајери, кутије за сугестије
- Предавања, саветодавни рад
- Родитељки кутак.

Медицинске сестре, васпитачи, сарадници и стручни сарадници најнепосредније учествују у сарадњи са породицом.

У зависности од потреба и интересовања родитеља, планирају се различити садржаји, који се реализују кроз наведене облике рада. Осим тога, родитељи су значајни партнери у организацији рада ПУ. Родитељи учествују у Савету родитеља Установе, док сваки вртић има свој Савет родитеља, на коме се доносе важне одлуке. Такође, родитељи учествују и у планирању васпитно-образовног рада, избору тема за родитељске састанке, као и у Активу за развојно планирање и Тиму за самовредновање, чиме најнепосредније учествују у расту и развоју установе. Представници Савета родитеља Установе су и чланови Управног одбора.

13. САРАДЊА СА ШКОЛАМА

Предшколско васпитање и образовање треба сагледавати унутар дугорочне перспективе васпитно-образовног процеса као целине. С тим је у вези и неопходност континуиране сарадње између вртића и школе.

Циљ ове сарадње је израда заједничких програма размене искустава, подршка деци и породици при преласку из једног нивоа образовања у други, учешће у заједничким активностима, пројектима и програмима на нивоу локалне заједнице.

Задаци сарадње:

- Развијање обостране и двосмерне сарадње;
- Развијање сарадње на свим нивоима (директори, стручне службе, васпитачи, учитељи, деца и ученици);
- Укључивање родитеља у сарадњу вртића и школе;
- Организовање заједничких активности.

Облици сарадње са школама су разноврсни: посете школе, присуство школском часу, посета ђака првака предшколцима, заједничке приредбе, заједничка такмичења спортског карактера, заједнички излети, заједничке акције уређења дворишта, заједничке креативне радионице.

Сарадња са школом дата је годишњим плановима вртића, као и Годишњим планом установе за текућу годину.

14. САРАДЊА СА ДРУШТВЕНОМ СРЕДИНОМ И ЛОКАЛНОМ ЗАЈЕДНИЦОМ

Локална друштвена заједница има посебну улогу у стварању одговарајућих услова за успешно остваривање циљева васпитања и образовања предшколске деце, њихов већи обухват и задовољавање потреба.

Установа је отворена да прими из средине различите потенцијале; уз уважавање потреба окружења, претвара их у личну снагу, што за ефекат има организовање различитих активности за децу и простор за сарадњу Установе са другим институцијама из окружења.

Циљ сарадње са локалном заједницом је успостављање партерског односа кроз укључивање у планирање, реализацију, праћење и евалуацију предшколског програма. Успостављање протокола о међусекторској сарадњи предшколске установе и других институција у локалној заједници.

Задатак сарадње са локалном заједницом и широм друштвеном средином јепрепознавање и коришћење ресурса средине.

Сарадња са локалном заједницом и друштвеном средином се остварује са: културним институцијама (Позориште за децу, музеји, галерије, библиотека, биоскоп), здравственим установама, установама, фирмама и предузећима (Градско зеленило, Акваријум, Дом старих, Ватрогасни дом, Црвени крст, саобраћајна полиција, Центар за социјални рад, Центар за стручно усавршавање, Градска тржница, Хиподром, Занатски центар, тржни центри, спортска друштва и клубови, црква, медији, са НВО и удружењима, основним и средњим школама)

Сарадња са локалном заједницом и друштвеном средином дата је годишњим плановима вртића, као и Годишњим планом Установе за текућу годину.

15. ЗАШТИТА ДЕЦЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Сви облици насиља, злостављања, злоупотреба или занемаривања деце, којима се угрожавају или нарушавају, физички, психички и морални интегритет личности детета, представљају повреду једног од основних права детета садржаних у Конвенцији Уједињених нација о правима детета, а то је право на живот, опстанак и развој.

Програмска је оријентација наставак примене и даље разраде започетих активности везаних за заштиту и превенцију деце од насиља, са основним циљем осигуравања безбедних и оптималних услова за несметан боравак и рад, као и заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања.

Циљеви:

- Стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања;
- Подизање нивоа свести и повећавање осетљивости свих укључених у живот и рад вртића за препознавање насиља, злостављања и занемаривања;
- Превенција.

Задаци:

- Дефинисање поступака и процедура за заштиту од насиља и реаговања у ситуацијама насиља
- Информисање свих укључених у рад школе о процедурама и поступцима за заштиту од насиља
- Спровођење поступака реаговања у ситуацијама насиља
- Успостављање система ефикасне заштите
- Праћење и евидентирање врста и учесталости насиља
- Саветодавни рад са свим учесницима (деца, васпитачи, родитељи...) у васпитно-образовном процесу са циљем ублажавања последица насиља

Програм заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања је операционализован у годишњем плану за текућу годину.

16. ПРОТОКОЛ О БЕЗБЕДНОСТИ ДЕЦЕ И ЗАПОСЛЕНИХ У УСТАНОВИ

Протокол о безбедности деце и запослених односи се на:

- унапређивање квалитета живота деце применом мера за стварање безбедне средине за живот и рад деце у вртићу (сви простори унутар објекта);
- унапређивање нивоа безбедности физичке средине-простора ван објекта (стаза, прилази, ограде, дворишта, справа, осветљење, видео надзор);
- циљане просторе изван вртића-смањивање различитих активности са повећаним ризиком (излети, такмичења, зимовања, летовања);
- протокол поступања у ризичним ситуацијама (повреда, осигурање).

Установа треба да успостави, спроведе и одржава документоване циљеве безбедности и здравља на раду на релевантним функцијама и нивоима унутар Установе. Циљеви треба да буду мерљиви, где је то могуће. Укључујући посвећеност превенцији од повреда и обољења, као и да буду у складу са примењивим законским условима које Установа мора да поштује.

Циљеви који се остварују реализацијом политике безбедности и здравља на раду су:

- безбедно и здраво радно место за запослене;
- одговарајући амбијент за боравак, раст и развој деце;
- превенција повређивања и обољевања на раду;
- промоција безбедности и здравља на раду;
- подизање нивоа свести, знања и компетенције свих учесника остваривању БЗНР
- креирање управљачког оквира за постизање ових циљева.

Задаци Установе у складу са циљевима су:

- примењивати важеће прописе и највише стандарде добре праксе из области БЗНР и ППЗ,
- свести на најмању могућу меру присуство опасности и штетности у радној средини,
- обезбедити потребне ресурсе за остваривање постављених циљева,
- успоставити, стално преиспитивати и унапређивати менаџмент ризицима радних места,
- вршити перманентну едукацију из области БЗНР и ППЗ,
- анализирати све релевантне параметре,
- пратити ефекте предузетих мера.

17.ПРЕВЕНТИВНО-ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА И ИСХРАНА ДЕЦЕ

Програм превентивно-здравствене заштите обухвата мере и задатке које произилазе из Правилника превентивно здравствене заштите који важе за све предшколске установе Србије.

Циљ: Обезбеђивање потребних услова за правилан психофизички развој детета. Он се може постићи остваривањем постављених задатака из ове области. Неопходно је континуирано, организовано праћење развоја и заштите здравља деце.

Задаци превентивне здравствене заштите:

- Створити повољне услове у средини у којој бораве деца како би се појачала отпорност, а самим тим и заштита дечијег организма,
- Омогућити правилан распоред живљења, правилну исхрану, стручну негу, организовати континуирану здравствену заштиту, поштовати индивидуалност сваког детета,
- Радити на развијању и усвајању позитивних, колективних навика уз елиминацију негативних.

Задаци програма превентивно-здравствене заштите остварују се кроз следећа подручја:

1. *Здравствена нега деце од шест месеци до три године*

- примена основних принципа неге деце по узрасним групама,
- континуирано праћење раста и развоја као и здравственог стања деце,
- превенција и сузбијање постојећих болести;

2. *Програм здравствене заштите*

- спровођење законске регулативе: обавезни, превентивни, циљани прегледи деце и радника установе;

3. *Здравствено васпитни рад*

- реализација програма васпитања за здравље „Здрав вртић“ и друге промотивне активности за децу и родитеље;

4. *Обезбеђивање хигијенско санитарних услова*

- упутства и контрола примене свих средстава и помагала за одржавање хигијене и дезинфекције;

О спровођењу превентивне здравствене заштите у предшколској установи води се здравствени картон детета и књига евиденције. Саставни део здравственог картона је здравствени лист детета. Стручне послове у спровођењу превентивне здравствене заштите у предшколској установи обавља сарадник на превентивно здравственој заштити и медицинске сестре на превентивно здравственој заштити.

Годишњим планом рада Предшколске установе за текућу радну годину утврђује се место, време, начин и носиоци остваривања програма.

Правилна исхрана је предуслов доброг здравља. Исхрана у Предшколској Установи представља значајан фактор социјализације детета при чему је навика храњења један од покушаја у поступно сложену процесу осамостаљивања детета. Заснива се на примени одговарајућих норматива, који чине основ правилног планирања, организовања и контроле исхране омогућујући обезбеђивање адекватних нутритивних потреба деце, заснованих на принципима правилне исхране:

- рационална исхрана – обезбеђује адекватан енергетски унос у односу на узраст, а представља однос између количине унете хране, односно енергије коју та храна ослободи и потрошње енергије за одвијање физиолошких процеса организма и физичку активност;
- оптимална храна – добро избалансирана, која обезбеђује све хранљиве састојке у одређеним количинама;
- разноврсна исхрана – дневна заступљеност свих група намирница, при чему предност треба дати биолошки вредним намирницама, разноврсна јела без честог понављања;
- сезонска исхрана – заступљеност намирница по сезонама;
- уравнотежена исхрана – дневни ритам обеда, у одређеним временским размацима.

Исхрану планира и програмира дијететичар-нутрициониста, према Правилнику о нормативу друштвене исхране у установама за децу.

У састављању јеловника учествује Комисија за израду јеловника, коју чине: нутрициониста-дијететичар, шеф кухиње, сарадник на превентивно-здравственој заштити, васпитач, медицинска сестра васпитач; Комисија се окупља два пута месечно.

Исхрана деце је организована припремом оброка у централној кухињи у вртићу „Бамби“, одакле се оброци дистрибуирају у 8 објектата. Кухиња припрема око 2500 оброка дневно.

Установи се спроводи следећи ритам исхране :

- доручак – 8,00 - 8,30;
- ужина -10,30 -11,00;
- ручак - 13,00 -13,30.

18. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА КВАЛИТЕТА РАДА ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ

Самовредновање је поступак којим се вреднује сопствена пракса и сопствени рад, полазећи од анализе шта је и како је урађено. Три основна питања су у средишту процеса самовредновања:

1. Колико је добра наша Предшколска установа?
2. Како то знамо?
3. Шта треба да учинимо да буде још боља?

Праћење и вредновање остваривања Предшколског програма и области из Развојног плана Установе одвија се у складу са Општим основама предшколског програма. Евалуација планираних програмских циљева, задатака и садржаја заснива се на посматрању, евидентирању, извештавању и информисању, који су у функцији преиспитивања васпитне праксе у односу на постављене циљеве и очекиване ефекте.

Праћење остваривања предшколског програма кроз области Развојног плана реализује се на више нивоа (на нивоу Установе, тимова, вртића, групе) и кроз различите технике и облике рада:

- стално праћење и посматрање деце, планирање и праћење процеса реализације, увид у ефекте, продукте...(на нивоу групе, вртића, Установе);
- евиденција рада тимова, педагошког колегијума, кроз записнике и извештаје;
- Годишњи извештај рада Установе.

Евалуација је континуирани процес и у функцији је унапређивања васпитне праксе што за ефекат има стално развијање и унапређивање програма.

Кроз процес евалуације васпитачи су у прилици да објективно и критички сагледају квалитет свог рада и уоче оне сегменте у којима је евидентан раскорак између прокламованих циљева и задатака и постављених стандарда с једне стране и реалног стања васпитне праксе с друге стране.

У функцији сталног мењања, унапређивања васпитно образовне праксе, сагледавања места и улоге Установе, сваког појединца и његовог ангажовања, у Установи се системски примењују начела евалуације и самоевалуације. Низ едукативних активности на ову тему и кроз деловање Тима за самовредновање на нивоу Установе имају за циљ неговање и јачање културе вредновања као неизоствног сегмента у континуираном процесу неговања аутентичности сваког вртића и специфичности програмске понуде.

Динамика и облици рада у оквиру Тима за самовредновање, кључне области и начини вредновања за радну годину детаљније су представљени у Годишњем плану рада Установе.

У Установи постоји тим за самовредновање кога у складу са Законом и Статутом ПУ чине: представници стручних сарадника, васпитача, медицинских сестара васпитача, Савета родитеља и Управног одбора Установе.

Циљ самовредновања је унапређивање квалитета рада Предшколске установе. Самовредновање је истовремено и знак да је Установа спремна да прихвати одговорност за сопствени рад и развој. То није једини облик вредновања рада, али је основа за друге врсте вредновања. Самовредновање ослобађа предшколску установу од напетости која се јавља као последица спољашњег вредновања као до сада јединог вида праћења и вредновања рада васпитно-образовних установа. Увођењем самовредновања Предшколска установа постаје равноправни партнер спољашњим евалуаторима који ће вредновање спроводити по идентичним показатељима, као и по тачно одређеним процедурама и механизмима.

Самовредновање се односи на следеће области:

1. Предшколски програм, Развојни план и Годишњи план
2. Васпитно-образовни рад
3. Дечији развој и напредовање
4. Подршка деци и породици
5. Етос
6. Ресурси
7. Организацја рада и руковођење

19. ФИНАНСИРАЊЕ ДЕЛАТНОСТИ

Средства за финансирање делатности предшколске установе обезбеђују се из неколико извора:

- буџета града Крагујевца;
- буџета Републике Србије (финансирање припремног предшколског програма као посебног дела предшколског програма који се остварује са децом у години пред полазак у школу);
- уплата кориника услуга-родитеља;
- осталих прихода (приходи од додатних облика рада, донација...).

Финансијска средства се усмеравају на текуће расходе (плате, додаци и накнаде запослених, социјална давања запосленима, накнаде трошкова за запослене, сталне трошкове, услуге по уговору, текуће поправке и одржавање, набавка материјала) и на издатке за нефинансијску имовину (инвестиционо одржавање зграда и објеката, набавка опреме).

Програми и облици рада и услуга који долазе од спољних сарадника рада реализују се уз сагласност Савета родитеља и финансирају се од стране родитеља, а остварују се на принципу добровољног опредељења родитеља за укључивање деце у понуђене програме. Установа закључује уговор са реализаторима програма који се остварују ван радног времена вртића.

Годишњим планом рада Установе планира се коришћење средстава у току радне године кроз буџет града Крагујевца и финансијски план Установе.

20.ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Предшколски програм, као и његове измене и допуне, доноси се на начин и по поступку утврђеним законским прописима и општим актима.

Измене и допуне Предшколског програма врше се по потреби ради усаглашавања са насталим променама у току његовог остваривања.

Пречишћен текст Предшколског програма ПУ „Нада Наумовић“ ступа на снагу наредног дана од дана објављивања.

Ступањем на снагу овог акта Предшколски програм ПУ „Нада Наумовић“, престаје да важи пречишћен текст Предшколски програм ПУ „Нада Наумовић“, усвојен на седници Управног одбора од 05.09.2014.године

ПРЕДСЕДНИК УО ПУ «НАДА НАУМОВИЋ»
Срђан Павловић